

Culegere de articole elaborate de către participanții la Programul de instruire privind gândirea critică, alfabetizarea media și dezinformarea (I)

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” implementează, în perioada ianuarie 2023–octombrie 2024, proiectul „Sprijinirea gândirii critice și rezistența la dezinformare în Republica Moldova”, susținut financiar de către Ambasada Finlandei la București. Obiectivul proiectului constă în sporirea capacităților jurnaliștilor, a instituțiilor media, organizațiilor societății civile și ale Consiliului Audiovizualului din Republica Moldova, în ceea ce privește gândirea critică, alfabetizarea media, analiza, rezistența la dezinformare și reflectarea informațiilor de interes public într-un mod imparțial.

În cadrul proiectului, 35 de reprezentanți ai instituțiilor media, studenți ai facultăților de jurnalism și comunicare, dar și ai organizațiilor societății civile, au fost selectați și au participat la un program de formare/instruire, care a cuprins 20 de sesiuni, pe diferite teme: educația media; ce stă în spatele tendințelor de dezinformare și manipulare; informațiile false ca parte componentă a dezinformării; ce este verificarea faptelor și cum funcționează; tehnici de combatere a dezinformării; experiența și bunele practici la nivel internațional în combaterea dezinformării; particularitățile dezinformării în mediul online; rolul noilor tehnologii în campaniile de dezinformare; rolul jurnaliștilor în combaterea dezinformării; diferențele dintre eforturile de expunere a dezinformării și acțiunile de cenzură; cum pot fi protejați actorii implicați în eforturile lor de combatere a dezinformării; efectele dezinformării asupra securității statului; dezinformarea ca parte a războiului hibrid; dar și tehnici și măsuri pentru reziliența publicului în fața dezinformării.

Participanții la programul de formare, au posibilitate să aplice cunoștințele dobândite în practică și să elaboreze **15 evaluări/studii de caz/monitorizări/analize pe teme care privesc societatea, dar legate de dezinformare, alfabetizare media și gândire critică.**

Acest document cuprinde **primele cinci articole** care au fost scrise de către **cinci participanți** la programul de formare/instruire.

Cuprins:

Mihai Avasiloaie

Cum manipulează presa în prezentarea unor sondaje de opinie;

Maria Nistor

Cum sunt manipulate în unele surse media, în interes politic, unele evenimente istorice;

Cătălin Murzac

Cum manipulează unele instituții de presă pe marginea retragerii Republicii Moldova din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a CSI;

Mihail Nesteriuc

Relațiile moldo-române prin prisma dezinformării putiniste: narațiunile ruse și realitatea;

Pavel Vintilă

Manipularea istoriei în interes politic, de către partidele politice, prin intermediul canalelor mass-media.

Cum manipulează unele instituții media prezentarea sondajelor de opinie

autor Mihai Avasiloaie

Mihai Avasiloaie este din octombrie 2020 și până în prezent (octombrie 2023) redactor șef la portalul de știri zugo.md. Până a ajunge în echipa zugo a acumulat experiență în cadrul altor redacții, precum: cotidianul.md; agora.md, protv.md; unimedia.info.

Sondajele de opinie sunt adesea un prilej pentru unele surse media de a manipula. Ignorarea contextului, prezentarea unor opinii ca fapte, și estomparea, sunt câteva dintre procedeele folosite într-o știre kp.md despre sondajul IPRE și CBS-AXA („Percepția cetățenilor cu privire la procesul de integrare europeană al Republicii Moldova”) din iulie 2023.

De ce știrea de la KP este părtinitoare. Ce procedee de manipulare au fost folosite?

Titlul ales de către autorul materialului este: „Antiratingul președintelui a ajuns la aproape 60 la sută, majoritatea cetățenilor sunt împotriva părăsirii CSI și a Unirii, iar PAS beneficiază de asistență UE: Dar cui în Moldova îi pasă de părerea oamenilor, cu excepția locuitorilor din țară”.

Acest titlu are rolul de a induce cititorilor opinia precum că autorităților nu le pasă de părerea oamenilor. În realitate, presupusa situație nu este

altceva decât o opinie a autorului. Un astfel de limbaj este contrar Codului Deontologic al Jurnalistului, care are un capitol aparte care se referă la „Separarea faptelor de opinii”.

Astfel, „jurnalistul trebuie să facă o distincție clară între fapte și opinii și să nu prezinte opiniile drept fapte” și că „își exprimă opinia onest și etic, fără a denatura deliberat fapte sau date”.

Accentul în titlu este pus pe „antirating-ul” președintei Maia Sandu, care este, potrivit autorului știrii, de 58%. Ca „dovadă” sunt prezentate rezultatele sondajului:

Autorul materialului nu a mințit atunci când a afirmat că lipsa de încredere a populației pentru șefa statului este de 58%, dar a manipulat punând accentul pe această informație, deși anume Maia Sandu se bucură de cea mai mare încredere din partea respondenților sondajului – circa 40%.

Totodată, a fost trecut cu vederea faptul că următorii politicieni din listă (Igor Dodon (64%), Vladimir Voronin (68%), Ilan Șor (70%) ș. a.) au un „antirating” și mai mare decât cel al președintei, cea din urmă fiind prezentată exclusiv sub aspect negativ din punct de vedere al rating-ului, chiar dacă se bucură de cel mai mare rating, după cum menționasem, dintre toți politicienii din Republica Moldova. Această metodă de manipulare poartă denumirea de „estompare”.

„Estomparea este o tehnică de manipulare, manifestată prin accentul pe detalii în detrimentul esenței, ca să se abată atenția cititorului de la faptele relevante. De ex., afirmația că „antiratingul președintei a ajuns la 58%” este o formă de estompare, or, principalul fapt rămâne acela că președinta este în continuare pe primul loc în topul încrederii populației (chiar dacă, posibil, ratingul ei e în scădere)”, ne-a explicat președinta Consiliului de Presă din Republica Moldova, Viorica Zaharia.

„Prezentarea cifrelor fără plasarea lor într-un context, în acest caz, fără vreo

comparație, este și ea o formă de manipulare. Când spui că „antiratingul a crescut”, fără să spui în raport cu ce date și care perioadă, nu faci decât să manipulezi publicul, impunându-i opinia ta (a jurnalistului care scrie)”, a adăugat experta media.

Atitudinea subiectivă a autorului știrii se observă și la prezentarea rezultatelor sondajului în materie de încredere în politicieni. Astfel, deși potrivit sondajului Maia Sandu este lideră la capitolul încredere, știrea îl prezintă pe Igor Dodon ca principalul oponent al președintei. Folosirea acestui context nu este una întâmplătoare și se înscrie în stilul materialului – de a minimiza încrederea în guvernare și reprezentanții acesteia.

Игорь Додон остаётся основным конкурентом Майи Санду на президентских выборах. На третьем месте с трёхкратным отставанием Ион Чебан.

„Igor Dodon rămâne principalul concurent al Maiei Sandu la alegerile prezidențiale. Pe locul trei, cu de trei ori mai puține voturi, este Ion Ceban” – scrie autorul știrii.

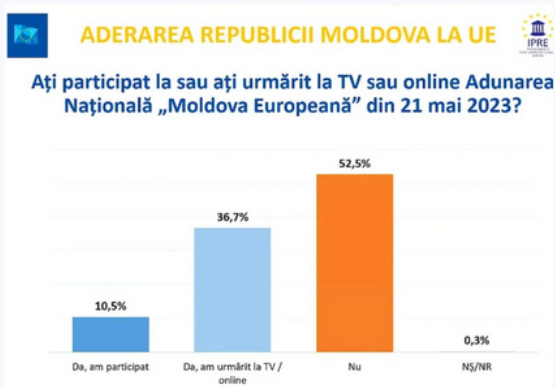
Codul Deontologic al Jurnalistului indică clar cum trebuie reflectate sondajele de opinie

Proiectul „Sprijinirea gândirii critice și rezistența la dezinformare în Republica Moldova”

„În primul rând au fost încălcate normele de reflectare a sondajelor de opinie, expuse în Codul Deontologic al jurnalistului, p. 2.23: rezultatele sondajelor nu trebuie prezentate ca fapte împlinite (cum a fost în cazul KP) dar acestea trebuie să fie însoțite de informația despre organizația care a făcut sondajul, întrucât este relevantă credibilitatea ei, perioada de realizare a sondajului, eșantionul și marja de eroare. Nu găsim aceste informații în știre”, explică Viorica Zaharia.

Potrivit expertei, la prezentarea răspunsurilor referitoare la participarea la adunarea națională „Moldova Europeană” s-a folosit manipularea prin excluderea contextului.

52,5% молдаван хваленый митинг "Европейская Молдова" был не интересен. Они в нём не участвовали и не смотрели его ни по ТВ, ни онлайн.

„52,5% dintre moldoveni nu au fost interesați de laudatul miting Moldova Europeană. Ei n-au participat la miting și nu l-au vizionat nici la TV, nici pe online”, scriu cei de la kp.md.

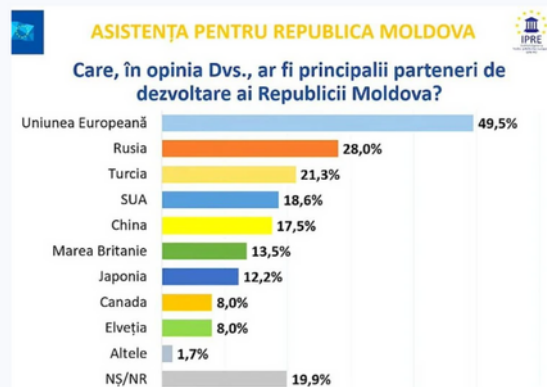
„Jurnaliștii ar fi trebuit să ofere informații de context despre adunare și despre datele oficiale privind participarea. Or, când menționezi că la un eveniment de două ore care a avut

loc în capitala țării au participat 10,5% din populație, așa cum arată sondajul, iar alți 36,7% l-au urmărit video sau online, s-ar putea ca percepția celui care citește să fie alta decât cea prezentată de KP, care insistă că pentru majoritatea populației evenimentul nu a fost unul de interes”, spune Viorica Zaharia.

De asemenea, alte rezultate au fost prezentate exclusiv dintr-o perspectivă negativă și tendențioasă, estompându-se esența faptelor – afirmă experta media.

Autorul și-a permis judecata de valoare: „În pofida politicii antiruse a autorităților R. Moldova, cetățenii RM pun Rusia pe locul 2 în lista principalilor parteneri de dezvoltare și comerciali. SUA sunt abia pe locul 4”.

Несмотря на антироссийскую политику властей Молдовы, граждане РМ ставят Россию на второе место в списках основных партнёров по развитию и по торговле. США только на 4 и 5 местах соответственно

Afirmația despre „politica antirusă a autorităților R. Moldova” încalcă grav principiile jurnalismului, întrucât reprezintă o opinie a jurnalistului prezentată drept fapt/adevăr. Mai mult, despre „politica antirusă a autorităților R. Moldova” vorbesc reprezentanții Federației Ruse, care au

acuzat, nu o dată, puterea de la Chișinău de retorică antirusească. Autorul materialului aderă la retorica oficială a Moscovei, care, prin vocea Mariei Zaharova, purtătoarea de cuvânt Ministerului rus de Externe, a acuzat autoritățile moldovene, în ultima perioadă, de politică și retorică antirusă (exemple [aici](#), [aici](#) și [aici](#)).

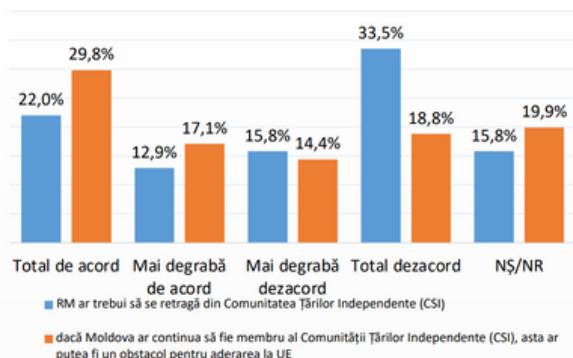
Cu toate acestea, trebuie făcută diferența între atitudinea autorităților moldoveneșo față de politica autorităților Rusiei (inclusiv în contextul invaziei militare a Ucrainei) și, respectiv, față de poporul rus. Or, cele două dimensiuni nu pot fi confundate.

Minciuna, instrument al manipulării

Cei de la KP au recurs chiar și la minciuni. De exemplu, au afirmat că doar 12,9% dintre cetățeni sprijină intenția autorităților de a ieși din Comunitatea Statelor Independente.

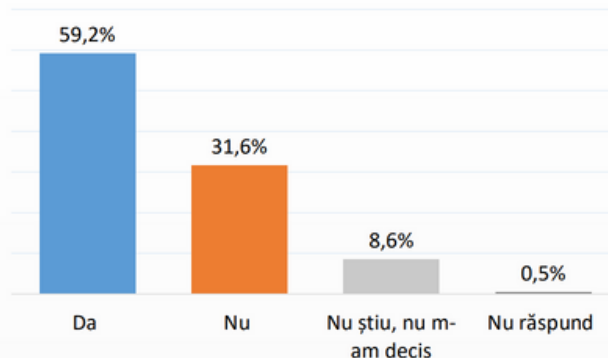
Rezultatele sondajului arată că, de fapt, 34,9% dintre respondenți ar susține ideea ieșirii Republicii Moldova din componența CSI, peste două ori mai mult decât a indicat autorul știrii.

În ce măsură sunteți de acord sau dezacord cu următoarele idei. Cum credeți ...?

Trebuie să evidențiem și faptul că deși rezultatele sondajului arată că 59,2% dintre cetățeni ar susține aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, știrea KP trece cu vederea acest lucru, concentrându-se pe opțiunile respondenților care doresc relații mai strânse cu Rusia, CSI.

Susțineți aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană?

Istoricul de promovare a narațiunilor rusești și legătura directă cu politica moldovenească

O [analiză a Institutului pentru Politici și Reforme Europene](#) (IPRE) din 2018 concluzionează faptul că mai multe surse media online rusești prezente în Republica Moldova (sputnik.md, kp.md, vedomosti.md) promovează activ informații manipulatorii care propagă interesele Kremlinului în spațiul mediatic moldovenesc.

De altfel, kp.md este o [sursă media fondată și finanțată de la Moscova](#), ce urmează narativele propagandei rusești. Site-ul (dar și ziarul Комсомольская правда) au promovat intens interesele Partidului Socialiștilor în ultimii ani, fiind deținut de către „Exclusiv Media” SRL, compania fostului

președinte al fracțiunii socialiștilor din Parlament, Corneliu Furculiță. Într-o investigație a Ziarului de Gardă din anul 2021 se arată că „Exclusiv Media” SRL mai deținea și ziarul „Аргументы и Факты в Молдове” (Argumentî i Faktî – aif.md). Totodată, numele companiei „Exclusiv Media” figura într-o cauză penală pe faptul spălării banilor în proporții deosebit de mari, cauză la care a fost conexat și procesul penal pe faptul unei eventuale finanțări din exterior a PSRM.

Recomandări pentru a nu cădea în plasa dezinformării

„Sondajele de opinie trebuie prezentate de o manieră neutră și cu foarte mare acuratețe, cu demonstrarea explicită a diagramelor și graficelor, fără accent exagerat pe un „personaj” sau altul și, obligatoriu, cu informația despre compania de sondaje, perioada și marja de eroare. Dacă aceste elemente nu sunt prezentate, evitați să vă informați despre sondaje din astfel de surse”, mai afirmă președinta Consiliului de Presă, Viorica Zaharia.

ZUGO îți propune câteva recomandări pentru informarea din sursele media online. Iată câteva aspecte care te pot pune în gardă:

- Știrea are un titlu alarmant, senzational sau nejustificat de conținutul materialului;
- Autor anonim sau care nu este menționat;
- Pe site nu există informații cu privire la identificarea proprietarilor și jurnaliștilor;
- De pe site lipsesc informații de contact: adresă, număr de telefon, e-mail etc.;
- Știrea nu răspunde la întrebările Ce? Cine? Unde? Când? Cum?
- Autorul își dă cu părerea sau scoate informații din context;
- Nu s-a respectat dreptul la replică al persoanelor/instituțiilor, în cazul în care materialul conține acuzații;

Pentru a te asigura că nu intri în plasa știrilor false și manipulatorii, poți verifica informațiile din surse oficiale.

FAKE
NEWS

Cum sunt manipulate în unele surse media, în interes politic, unele evenimente istorice

autor Maria Nistor

Maria Nistor este actualmente (octombrie 2023) studentă la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării din Cadrul USM. Timp de un semestru, a studiat jurnalism la IHECS (L'Institut des Hautes Études des Communications Sociales), Bruxelles. Anterior, a făcut un stagiu de practică la proiectul media „CU SENS”, iar, în prezent, este reporteră la Ziarul de Gardă.

REZUMAT: Reprezentanții Partidului „Renaștere” au organizat, la 28 iunie 2023, un miting în fața Ambasadei României de la Chișinău. Postul de televiziune „Primul în Moldova” a transmis că protestatarii au cerut respectarea independenței și suveranității Republicii Moldova, scandând că „28 iunie este ziua eliberării Republicii Moldova de sub ocupația românilor”.

DESPRE POSTUL TV:

Primul în Moldova este unul dintre cele șase posturi TV care a rămas fără de licență de emisie, fiind suspendată de către Comisia pentru Situații Excepționale în decembrie 2022, cu scopul de a proteja spațiul informațional național și a preveni riscul de dezinformare prin răspândirea informațiilor false sau a tentativelor de manipulare a opiniei publice. Câteva luni înainte de suspen-

darea licenței de emisie, în spațiul public, au apărut mai multe investigații jurnalistice, potrivit cărora, postul de televiziune „Primul în Moldova” ar fi trecut de sub influența Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) sub cea a Partidului „Șor”. De asemenea, postul TV „Primul în Moldova” a fost sancționat de către Consiliul Audiovizualului, motivul fiind încălcarea repetată a două prevederi legale ce impun obligația de a informa imparțial și cu bună-credință publicul și exigența de a separa publicitatea politică de conținutul editorial.

DESPRE ORGANIZATORII MITINGULUI:

Partidul „Renaștere”, cu viziuni de stânga, pro-ruse, a fost creat în anul 2012 de către ex-deputații Vadim Mișin, Oleg Babenco și Tatiana Botnariuc, după ce aceștia au părăsit fracțiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova. În 2016, partidul

I-a susținut pe Igor Dodon în alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Moldova. De la începutul anului 2023, mai mulți deputați ai PSRM au părăsit fracțiunea dată în favoarea aderării la Partidul „Renaștere”.

Alexandr Nesterovschi este deputat în Parlamentul Republicii Moldova, ales pe listele Partidului Socialiștilor din Republica Moldova din decembrie 2014. Acesta a anunțat, în martie 2023, că părăsește fracțiunea parlamentară din care făcea parte și că urmează să se alăture Mișcării pentru Popor, creată de Partidul „Șor”. La sfârșitul lunii martie 2023, Nesterovschi și Irina Lozovan, care de asemenea a părăsit fracțiunea parlamentară a PSRM, au anunțat despre crearea unui nou partid pe scena politică din Republica Moldova. În luna mai 2023, cei doi au aderat la Partidul „Renaștere”.

La 21 septembrie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a ridicat imunitatea deputaților Irina Lozovan și Alexandr Nesterovschi, membri ai Partidului „Renaștere”. Aceștia au fost reținuți pentru 72 de ore de către ofițerii Centrului Național Anticorupție și procurorii anticorupție într-un dosar penal privind finanțarea ilegală a formațiunii din partea grupului criminal organizat al oligarhului fugar și penal Ilan Șor.

NARAȚIUNILE:

Autorul a construit reportajul „28 iunie–

Ziua eliberării”, dezvoltând trei narațiuni. În prima parte, propagă ideea că România ar fi ocupat Basarabia în 1918, iar Uniunea Sovietică, succesoare a Imperiului Țarist, ar fi eliberat-o de sub ocupație în 1940. „28 iunie este o zi istorică foarte importantă pentru Republica Moldova, este ziua eliberării”, se arată în materialul jurnalistic. Ulterior, autorul dezvoltă o altă idee, potrivit căreia, România ar atenta la independența, suveranitate și libertatea Republicii Moldova. În ultima parte a materialului jurnalistic, autorul sugerează că Republica Moldova nu se poate dezvolta fără sprijinul sau implicarea Rusiei, încercând să inoculeze sentimentul de frică și nesiguranță în rândul celor care vizionează reportajul.

CONTEXT LOCAL:

În urma alegerilor parlamentare din iulie 2021, la conducerea Republicii Moldova a venit un partid de centru-dreapta, care promovează integrarea europeană. Partidele de stânga, care susțin relațiile cu Estul (Federația Rusă), ajungând în opoziție. Din februarie 2022, Federația Rusă duce un război hibrid împotriva Ucrainei. În iunie 2022, Republica Moldova, alături de Ucraina, a obținut statut de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană, iar, în acest parcurs, România este unul dintre principalii susținători.

Potrivit unui sondaj de opinie privind procesul de integrare europeană a

Republicii Moldova, realizat în iunie de către Institutul pentru Politici și Reforme Europene și Centrul de Investigații Sociologice și Marketing CBS-AXA, în mare parte, societatea civilă este orientată spre Vest – peste 59,2% dintre cei intervievați susțin aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, iar 31,6% dintre respondenți sunt împotriva.

OBIECTIVUL URMĂRIT DE CĂTRE AUTORUL REPORTAJULUI:

Proprietarii reali ai postului de televiziune Primul în Moldova, care sunt politicieni ce promovează interesele Federației Ruse în Republica Moldova, urmăresc să prezinte Federația Rusă drept un stat eliberator. De asemenea, intenționează să inducă sentimentul fricii în rândul populației din Republica Moldova, prin invocarea presupusei amenințări a nerespectării libertății, suveranității și independenței țării noastre de către România. Aceștia, prin articolul analizat și nu doar, încearcă să inoculeze ideea că păstrarea relațiilor bune între Republica Moldova și Federația Rusă este unica soluție ca țara noastră să se dezvolte din punct de vedere economic.

DE CE SUNT FALSE NARAȚIUNILE:

„România a ocupat Basarabia în 1918, iar URSS a eliberat-o de sub ocupație în 1940”, aceasta este prima narațiune pe care au dezvoltat-o în reportaj. În realitate, la sfârșitul anului 1917, basarabenii și-au exprimat dorința de

a obține autonomie, iar, ulterior, în ianuarie 1918, Basarabia și-a declarat independența față de Rusia bolșevică. Mai mult, Unirea Basarabiei cu România a avut loc cu exprimarea acordului basarabenilor, prin votul deschis al Sfatului Țării, fapt ce confirmă că Unirea din 1918 a fost benevolă, și nicidecum forțată.

În plus, la începutul secolului XX, principiul autodeterminării popoarelor a fost încurajat chiar de către Vladimir Lenin – o figură-cheie în parcursul geopolitic al țărilor din Est – cel puțin asta se arată în volumul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”. Lenin scria: „Aceasta stare de lucruri pune în fața proletariatului din Rusia o dublă sarcină, sau, mai bine zis, o sarcină bilaterală: [...] să recunoască nu numai deplina egalitate în drepturi a tuturor națiunilor în general, dar și egalitatea lor în ce privește dreptul de a se constitui ca stat, adică dreptul lor la autodeterminare, la despărțire”. Declarația lui Lenin, primul premier al URSS, prin care susține un principiu care presupune „dreptul popoarelor și al națiunilor de a-și determina singure cursul propriilor dezvoltări politice, economice, culturale și sociale, fără intervenții directe sau indirecte din exterior”, se află în contradicție cu presupusă „eliberare” a Basarabiei de sub ocupație română de către URSS, din moment ce Sfatul Țării din Basarabia și-a declarat, prin vot deschis, dorința de a se uni cu România.

Mai mult, termenul „ocupație” presupune, potrivit dicționarului, „ocuparea temporară de către forțele armate ale unui stat, a unei părți sau a totalității teritoriului altui stat străin, fără ca prin aceasta statul ocupant să dobândească drepturi suverane asupra celui ocupat; cucerire”. În acest caz, nu putem vorbi despre ocupație, întrucât Basarabia nu este un teritoriu străin României, acestea având limbă, istorie și cultură comună. Vorbind însă despre ce a urmat după „eliberare”, înțelegem că acesta nu este termenul potrivit, deoarece „înlăturarea ocupației române”, așa cum o numesc autorii reportajului, a fost succedată de un proces de rusificare a Basarabiei, ceea ce a presupus preluarea limbii, a culturii și a obiceiurilor Rusiei de către basarabeni, fără consimțământul acestora.

„România atentează la independența, suveranitatea și libertatea Republicii Moldova”, mai este spus în prima parte a reportajului. De fapt, România a fost primul stat care a recunoscut independența Republicii Moldova în 1991, la doar câteva ore după proclamare. Ba mai mult, România a fost și primul stat care și-a deschis o reprezentanță diplomatică în capitala Republicii Moldova, începându-și activitatea la 20 ianuarie 1992.

„Republica Moldova nu se poate dezvolta fără sprijinul sau implicarea Rusiei”, aceasta este o altă narațiune în jurul căreia jurnalistul construiește

textul în cea de-a doua parte a reportajului. Autorul, după cum menționează, operează cu „statistici oficiale”, potrivit cărora, „Basarabia a fost transformată într-o sursă agrară și de materii prime a României Regale, o piață de desfacere pentru produsele românești și monopolurile străine”, aceștia însă refuză să spună că Basarabia a fost dintotdeauna o țară agrară, chiar și atunci când era în componența Imperiului Rus.

De asemenea, autorul adaugă că „la începutul anilor 1930, șomajul în Basarabia a crescut brusc, fiind înregistrat anual un număr între 13 și 14 mii de șomeri. Salariile au fost reduse, ziua de lucru de opt ore nu era respectată peste tot, nu se acordau concedii și nu se plăteau indemnizații pentru incapacitate de muncă și invaliditate”. Și de această dată, jurnalistul refuză să vorbească despre circumstanțele care au determinat aceste modificări, în cazul de față, fiind vorba despre Marea Criză Economică din perioada anilor 1929–1933, care a afectat majoritatea statelor lumii, inclusiv România, și care este adevăratul motiv pentru cele expuse.

Mai mult, în reportaj, este subliniat faptul că „țara noastră a cunoscut o perioadă de prosperitate și dezvoltare rapidă ca parte a URSS, când, în Moldova Sovietică, au fost deschise peste 700 de întreprinderi industriale, iar țara se afla pe primele trei locuri în ceea ce privește producția și exportul

de produse agricole, atât pe piața internă, cât și pe piața externă. ”. Totuși, Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM), așa cum se numea teritoriul fostei Basarabii la acea vreme, ajunsă în componența URSS, a fost industrializată, pentru că circumstanțele permiteau, atunci fiind perioada industrializării, iar Moldova Sovietică nu avea un statut special, era supusă acelorași procese. De asemenea, istoricii susțin că URSS ar fi dezvoltat intenționat republicile sovietice aflate la frontieră, printre care și RSSM, cu scopul de a demonstra lumii întregi „fața umană a comunismului și beneficiile acestuia”.

SÂMBURE DE ADEVĂR:

Ca urmare a Pactului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, prin care Germania nazistă și Uniunea Sovietică și-au împărțit între ele sferele de influență teritorială în Europa Răsăriteană – după care, tot în 1939, a început cel de-al Doilea Război Mondial, la 28 iunie 1940 – România a primit un ultimatum din partea Uniunii Sovietice, prin care i se cerea evacuarea administrației civile și a armatei române de pe teritoriul dintre Prut și Nistru, cunoscut ca Basarabia, și din partea nordică a regiunii Bucovina. În cazul în care ultimatumul nu ar fi fost respectat în termenul impus de patru zile, România ar fi fost amenințată cu război. Din cauza presiunilor conjugate ruso-germane, administrația și armata română au primit ordin din partea conducerii

deficiente și pro-fasciste a României să se retragă pentru a evita războiul și fără încercări de tratative de prelungire a termenului impus care, evident, era imposibil să fie respectat. În cea mai mare parte a teritoriului ocupat, sovieticii au proclamat Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, iar partea sudică a Basarabiei, Bugeacul și nordul Bucovinei au fost alipite la Republica Sovietică Socialistă Ucraineană.

Anatol Țăranu, istoric de la Chișinău, susține, într-un editorial publicat de către agenția de presă IPN, că „la 28 iunie 1940, România a fost agresată militar de către Uniunea Sovietică, devenind, prin invazia sovieticilor a Basarabiei, stat implicat nemijlocit în cel de al Doilea Război Mondial. Așa a început calvarul stalinizării Basarabiei, întreruptă în vara anului 1941 prin eliberarea Moldovei la Est de Prut de către Armata Română, procesul fiind reînceput în vara anului 1944 prin reocuparea acestui teritoriu românesc de către Armata Sovietică și reanexarea lui la imperiul sovietic”, proces care a ținut până în 1991, când s-a prăbușit Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste.

Cum manipulează unele instituții de presă pe marginea retragerii Republicii Moldova din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a CSI

autor Cătălin Murzac

Cătălin Murzac studiază în prezent, octombrie 2023, tipul de masterat „Diplomație, Securitate, Business și Comunicare” la ULIM. Între 20/07/2020 și 15/11/2020, a fost moderator al emisiunii „Mulțumesc România”, de la AXIAL TV.

Retragerea Republicii Moldova din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a Comunității Statelor Independente (CSI), anunțată de către președintele Parlamentului, Igor Grosu, în data de 15 mai 2023, a provocat în spațiul mediatic, al țării, încercări de denaturare informațională în scopuri manipulative. Prezentul articol analizează modul în care această manipulare mediatică are loc prin intermediul reportajelor și al articolelor postului de televiziune: OrizontTV/ex-TV6.

OrizontTV realizează emisiuni și talk-show-uri pe diferite teme, precum și buletine de știri, asemănătoare celor de la fostul post de televiziune TV6, a cărui licență de emisie a fost suspendată de către Comisia pentru Situații Excepționale, pe perioada stării de urgență, din cauza lipsei unei informări corecte despre evenimentele naționale și a războiului din Ucraina.

OrizontTV este o televiziune asociată politic ex-deputatului fugar Ilan Șor,

(cercetat penal în dosarul furtului miliardului), difuzând materiale comerciale în favoarea acestuia, din care cauză a fost sancționat de către Consiliul Audiovizualului. Consiliul Audiovizualului a aplicat cel puțin trei amenzi postului de televiziune OrizontTV, în mai puțin de jumătate de an, de 90 de mii de lei, pentru că a difuzat publicitate cu conținut mascat în favoarea lui Ilan Șor, pentru prezentarea de informații neverificate și inexactitate în reflectarea știrilor, dar și pentru că nu și-a respectat Concepția de programe.

La începutul lunii martie, 2023, mai multe instituții de presă din Republica Moldova au scris că trei dintre cele șase televiziuni cu licențele suspendate de către Comisia pentru Situații Excepționale (CSE) pentru lipsa unei informări corecte despre evenimentele naționale, dar și războiul din Ucraina, au migrat pe frecvențele altor posturi tv, cu tot cu echipe și cu politica editorială. NTV Moldova s-a mutat pe EXCLUSIV TV, RTR Moldova –

pe Cinema 1, iar TV6 – pe ORIZONT TV. Anticoruptie.md a scris că ORIZONT TV, gazda postului TV6, supus sancțiunilor, aparține „S.R.L. ARCHIDOC GROUP”, fondat de Irina Gușan și administrat de Roman Gușan. Compania își are sediul în satul Zagarancea, raionul Ungheni. Postul a primit licența de emisie în decembrie 2018, iar firma a fost înregistrată cu două săptămâni înainte de aprobare. Atunci, reprezentanții postului declarau că vor realiza emisiuni de cultură și pentru copii. Reprezentanța postului la ședința de aprobare a licenței, Diana-Josu Braniște, cea care a prezentat și Concepția generală a postului, a menționat că OrizontTV își propune să promoveze valorile naționale și evenimentele culturale. Aceasta a dat asigurări că televiziunea va fi apolitică.

Cadrul cronologic al analizei pornește din 22 martie, 2023, de la reportajul postului de televiziune OrizontTV despre decizia autorităților de a rechema un funcționar moldovean din CSI, până în data de 31.07.2023. Au fost analizate 13 reportaje de televiziune. În scopul depistării informațiilor false și a tentativelor de manipulare au fost utilizate: motorul de căutare a site-ului orizont.tv, verificarea datelor și a faptelor din datele cantitative și calitative colectate.

Acordul privind Adunarea Interparlamentară a CSI este unul dintre acordurile cu privire la CSI denunțate recent de către Parlamentul

Republicii Moldova. Subiectul denunțării acordurilor cu CSI rămâne în continuare unul deschis. În scopul sporirii rezilienței la dezinformare este actuală și importantă analiza mecanismelor și modelelor de manipulare, folosite de actorii media pentru perturbarea echilibrului mediatic al Republicii Moldova.

Relațiile dintre Republica Moldova și UE au fost formal lansate odată cu semnarea la 28 noiembrie 1994 a Acordului de Cooperare și Parteneriat, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998. De atunci și până în prezent, UE și RM, prin mai multe acțiuni, au dezvoltat o relație din ce în ce mai strânsă, aceasta mergând dincolo de cooperare, până la integrarea economică treptată și o aprofundare a cooperării politice. Cele mai de văză evenimente sunt din anul 2014, când la 28 aprilie, Parlamentul European a votat liberalizarea regimului de vize pentru moldoveni, iar ziua de 27 iunie va rămâne pentru totdeauna în istoria Republicii Moldova, deoarece a fost semnat la Bruxelles Acordul de Asociere cu UE. Astfel, integrarea europeană rămâne obiectivul principal și ireversibil al agendei interne și externe a RM. În martie 2022, la o săptămâna după ce Federația Rusă a invadat Ucraina, Republica Moldova a depus cerere de aderare la Uniunea Europeană. Parlamentul European a votat, la 5 mai, același an, rezoluția privind acordarea statutului de țară candidat la UE pentru RM.

În urma monitorizării, au fost depistate diverse neconcordanțe cu realitatea și câteva narațiuni care au contribuit la distorsionarea faptelor pentru prezentarea autorităților moldovenești ca incompetente, lipsite de integritate, lezând interesul național și dezinteresate de opinia oamenilor.

CSI a fost fondată la 8 decembrie 1991 de conducerea Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse, semnând acordurile de la Belaveja, de la Minsk. În realitate, comunitatea a devenit un instrument politic al Federației Ruse, ca să-și impună interesele. Ambiguitatea documentelor adoptate de către organizație, politica dură a Rusiei care încalcă obiectivele organizației, aspectele decizionale formale, tendințele fiecărui stat de concentrare pe interesele sale naționale, conduc spre divergențe emergente și concentrarea tot mai mare spre relații bilaterale în interiorul și înafara CSI. Organizația a eșuat ca platformă de dezvoltare comună și de asigurare a securității regionale. Interesele Kremlinului au declanșat conflicte armate în Republica Moldova, Georgia, apoi anexarea Crimeii și războiul din Ucraina, state care sunt și acum un poligon pentru războiul hibrid rusesc. În pofida faptului că era membră a CSI, Republica Moldova s-a ales cu embargouri la vin în anul 2006, Belarus la lapte în anul 2009. A urmat și modificarea regimului de schimb a zahărului cu Ucraina etc.

În legătură cu aceleași aspecte, Igor Grosu, președintele Parlamentului moldovean, a subliniat că CSI „nu ne-a ajutat să rezolvăm conflictul transnistrean, nu ne-a ajutat să scoatem armata rusă de pe teritoriu nostru, nu ne-a ferit de embargouri economice în cele mai complicate vremuri”, apoi fac trimitere la declarațiile membrului Comisiei Internaționale a Adunării Interparlamentare a CSI.

Politica de forță, constrângerea economică și energetică a Federației Ruse, inactivitatea CSI în acest context, sunt mai puțin favorabile în comparație cu UE, care a devenit principalul partener comercial al RM. Cooperarea cu UE este caracterizată de mecanisme de susținere financiară a țărilor membre, a țărilor cu stat de candidat și a partenerilor. Republica Moldova a beneficiat granturi și împrumuturi în valoare de peste 1 miliard de euro, în scopul sporirii securității energetice, susținerii reformelor, consolidării cooperării în domeniul securității și apărării.

NARAȚIUNI PE MARGINEA NECESITĂȚII DENUNȚĂRII ACORDURILOR CU CSI

Având scopul de a camufla ineficiența CSI, de ineficiență a fost învinuită Republica Moldova. Acest scop a tins să fie atins prin narațiunea că anume Republica Moldova ar fi vinovată anume prin faptul că nu participă activ la Adunările CSI.

Reportajul arată că senatorul rus și membru al comisiei internaționale a Adunării Interparlamentare a CSI, Grigori Karasin că „de la actuala conducere a Moldovei te poți aștepta la orice”. El a amintit că de jumătate de an RM nu și-a trimis reprezentantul la evenimentele

Adunării Interparlamentare a CSI. În reportajele OrizontTV poate fi observată narațiunea Kremlinului, despre aceea că Republica Moldova ar participa la jocu politic impus de UE. În acest sens este citat din nou Grigori Karasin, care arată că politica R. Moldova face parte dintr-un „joc politic numit jurământ de credință Occidentului”. Din cele, 13 reportaje monitorizate, narațiunea poate fi observată în 4 din ele. Perspectiva de integrare europeană a Republicii Moldova este recunoscută de Consiliul European, prin depunerea benevolă a cererii de aderare la UE.

Pentru completarea narațiunii, este relatată și ideea precum că distanțarea de CSI este o greșeală strategică, care va avea efecte negative semnificative pentru Republica Moldova, prin citarea opoziției, atribuind această părere tuturor partidelor, chiar dacă poziția dată se sprijină doar pe declarațiile făcute de Blocul Comuniștilor și Socialiștilor. Deci, este artificial și intenționat ridicată autoritatea și importanța declarațiilor, creându-se o echivalență între Blocul Comuniștilor și Socialiștilor, pe de o parte, și opoziție, de cealaltă parte. „Greșeala strategică

ar avea consecințe economice și politice, conform experților economici și politologilor citați. Aceste consecințe ar presupune: ruperea relațiilor comerciale cu partenerii CSI, imposibilitatea cooperării cu aceștia în diferite sectoare etc.. Toate acestea ar afecta interesele cetățenilor de rând. Luând în considerație că volumul comerțului pentru anul 2022 cu CSI, în jur de 3,2 miliarde de dolari SUA, este inferior celui cu UE, în jur de 6,9 miliarde de dolari SUA, se argumentează prioritatea cooperării cu UE. Mai mult de atât, comerțul bilateral cu statele CSI, la fel ca reorientarea acestuia, va rămâne o opțiune valabilă, indiferent de statutul RM în comunitate, precum va rămâne și cooperarea multidimensională.

De asemenea, conform Indicelui dezvoltării umane (IDU), statele membre UE se află cum mult în fața celor ale CSI. Deoarece declarațiile referitor la „greșeala strategică” au fost făcute în cadrul mesei rotunde organizate de partidul „Renaștere-Vozrojdenie”, afiliat lui Șor, nu este posibilă catalogarea experților ca independenți și imparțiali. Fondat în 2012, partidul dat a început să fie activ cu mai puțin de o lună înainte ca Curtea Constituțională să declare Partidul Șor neconstituțional. Acesta a devenit parte a inițiativei civice Mișcarea pentru Popor, alături de Partidul Șor. La formațiune în curând au aderat 4 deputați, care au părăsit Partidul Socialiștilor din Moldova, Irina

Lozovan, Alexandr Nesterovschi, Vasile Bolea și Alexandr Suhodolski. Ultimii doi au confirmat că s-ar fi întâlnit cu fugarul Ilan Șor în Israel. Membrii partidului duc dialoguri și organizează întrevederi cu oficialii Federației Ruse precum Maria Zaharova și promovează narațiunile propagandistice ale acestora. Astfel, unul din liderii formațiunii Natalia Parasca, în urma videoconferinței cu Andrei Klimov, vicepreședintele Comisiei pentru afaceri internaționale a Consiliului Federației Ruse, a promovat narațiunea rusească că UE presupune pierderea unei părți din suveranitate. Conform articolului 2 al Tratatului de la Lisabona și al Cărții drepturilor fundamentale a UE, libertatea, democrația, egalitatea, statul de drept, sunt valorile și obiectivele sale fundamentale.

OrizontTV nu a respectat prevederile despre pluralism din art. 31, din Codul serviciilor media audiovizuale al RM. Pentru accentuarea tezei cu privire la consecințele nefavorabile și a presupusei greșeli strategice, sunt citate în numeroase rânduri autoritățile ruse, dar și reprezentanții intereselor acestora, precum Secretarul general al CSI, Serghei Lebedev. Astfel, echilibrul argumentării este subminat. Se creează o imagine în care mai mulți actori diferiți (Rusia, partidul de opoziție „Renaștere-Vozrojdenie, Blocul Comuniștilor și Socialiștilor, care au fost echivalați cu întreaga opoziție, Secretarul general al CSI și experți

economici și politologi imparțiali) au o poziție comună critică ce nu poate fi contracaraată, ea fiind înfățișată drept suma tuturor opiniilor rezonabile. În acest context, de mai multe ori, în număr de 6 din 13 reportaje monitorizate, spre finalul acestora se subliniază lipsa comentariilor autorităților moldovenești la acele acuze și refuză să meargă la contact cu reprezentanții televiziunii. Nu este clar de ce ar trebui să se angajeze în dezbateri guvernul R. Moldova cu interpușii lui Șor, sau Lebedev ș.a., având în vedere faptul că direcția strategică externă a Republicii Moldova este formulată în acte oficiale, iar deciziile Parlamentului de a denunța acordurile CSI au fost însoțite de rezoluțiile parlamentare cu argumentele corespunzătoare. Lipsa unghiurilor de expertiză imparțială, demonstrează din nou natura manipulatorie a postului TV.

De asemenea, OrizontTV cataloghează denunțarea acordurilor cu CSI ca fiind un pas semnificativ spre ruperea relațiilor cu statele participante, calificându-le ca „ceartă cu vecinii” prin citarea deputatului Alexandr Nesterovschi, membru a partidului „Renaștere-Vozrojdenie”. Această narațiune nu este doar manipulatorie, este dezinformare. Distanțarea de CSI nu înseamnă și cearta cu statele membre, cu care Republica Moldova poate colabora eficient și, incluziv, în cadrul relațiilor bilaterale. Această narațiune are ca obiectiv atingerea

sentimentelor nostalgice a cetățenilor față de cele 15 „republici surori”, în special față de Rusia, pentru care acestea sunt deosebit de puternice.

Narațiunea despre „necesitatea unui referendum pentru determinarea vectorului de politică externă a țării” poate fi identificată în mai multe reportaje, prin reproducerea declarațiilor membrilor partidului politic „Renaștere-Vozrojdenie”. În acest sens, nu este necesară organizarea unui referendum, deoarece vectorul de politică externă pro-european a fost clar declarat de candidații la guvernare și votat de majoritatea cetățenilor, astfel fiind îndeplinită condiția atingerii consensului național. De asemenea, OrizontTV informează eronat despre natura Uniunii Europene, în scopul argumentării necesității referendumului. Naratorul reportajului pune semnul egalității între Uniunea Europeană și un bloc militar, prin ruperea din context a declarațiilor Președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu. De fapt, aceasta a făcut declarații doar despre neutralitate în contextul teoretizării aderării la alianța politico-militară NATO.

CONCLUZIE

În urma monitorizării efectuate, au fost depistate tendințe de manipulare informațională prin intermediul reportajelor postului de televiziune OrizontTV. Au fost încălcate norme ale

Codului Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova, cum ar fi: promovarea pluralismului audiovizual, informarea corectă, obiectivă, complexă și imparțială, promovarea dezbaterilor publice pluraliste.

Pentru prezentarea autorităților Republicii Moldova în lumină proastă, au fost utilizate mai multe modele de manipulare. Declarațiile autorităților de la Chișinău deși sunt prezente în reportaje, narațiunea contrară este prezentată de pe poziții dominante, prin cantitatea și diversitate acesteia, iar lipsa de expertiză imparțială și omisiunea informațiilor precum și extragerea lor din context, marchează clar contururile manipulării. Narațiunile prezente în reportaje, au la fel caracter manipulator, deoarece: Republica Moldova nu este vinovată de ineficiența CSI, care din start are ca scop servirea intereselor Federației Ruse, distanțarea de CSI, respectiv, nu este o greșeală strategică și nu se va caracteriza prin consecințele enumerate, precum și nu va duce la ruperea relațiilor cu celelalte state membre, iar pentru determinarea vectorului de politică externă nu este necesar referendum deoarece prin investirea autorităților în funcție a avut loc printr-un consens național. Nici perspectiva europeană nu este o directivă a Uniunii Europene, ci o intenție formulată în cererea de aderare și confirmată de Rezoluția Adunării „Moldova Europeană”.

Relațiile moldo-române prin prisma dezinformării putiniste: narațiunile ruse și realitatea

autor Mihail Nesteriuc

Mihail Nesteriuc este în prezent, octombrie 2023, student la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării din cadrul USM. Între 04.04.2022 și 27.06.2022 a participat, online, la programul ”English for Journalism”, desfășurat de către US Department of State.

Rusia modernă și-a moștenit strategia de politică externă de la Uniunea Sovietică, care, în loc să consolideze popoarele în statele lor naționale și să le atragă să coopereze cu poporul rus pe baza unui proiect sau a unei idei cu beneficii comune, a ales adesea să împartă naționalitățile în blocuri artificiale și să le controleze cu strictețe, fapt demonstrat de istoria relațiilor româno-sovietice nu face decât să confirme ceea ce s-a spus.

Principalul obiectiv istoric al Imperiului Rus a fost întotdeauna expansiunea, ocuparea strâmtorilor Bosfor și Dardanele. După o luptă geopolitică minuțioasă, care a durat secole, Rusia țaristă aproape că a reușit... dacă nu ar fi fost Revoluția din 1917. Imperiul Rus a fost spulberat, iar multe state și națiuni au profitat de asta, grăbindu-se să își declare suveranitatea asupra unei părți din teritorii. Printre acestea s-a numărat și România, care a introdus o parte din trupele sale la 7 decembrie 1917 pe teritoriul Basarabiei, iar la 28 decembrie Sfatul Țării a votat

pentru introducerea unui contingent suplimentar de trupe românești „pentru a lupta împotriva anarhiei, pentru a proteja depozitele de alimente, căile ferate și încheierea unui împrumut extern”. La 27 martie 1918, a fost semnat Actul Unirii, prin care teritoriul Basarabiei devenea parte a Regatului României.

Merită menționat separat faptul că în timpul Rusiei țariste, nimeni nu a negat că moldovenii, care trăiau între Prut și Nistru, erau la fel de români ca și moldovenii care trăiau dincolo de Prut, în România. Administrația țaristă nu avea deloc nevoie de o astfel de negare – granițele imperiului se bazau, pur și simplu, pe principiul proprietății monarhului și a figurii sale sacre și nu luau niciodată în considerare contextul național. De ex., națiunea armeană a fost, de asemenea, împărțită între țarul rus și sultanul turc, fiecare dintre ei pretinzând să unească întreaga națiune sub stăpânirea sa.

Uniunea Sovietică s-a poziționat ca o

uniune de republici suverane, care avea o coloratură națională distinctă. Bineînțeles, aceasta a fost doar o fațadă externă, deoarece în RSFSR însăși, aproximativ 200 de naționalități nu au avut niciodată un stat propriu. Uniunea Sovietică a privit Balcanii cu aceeași poftă ca și predecesorul său. În vara 1940, în urma unui ultimatum adresat guvernului român, URSS și-a adus trupele pe teritoriul regiunii, astfel, în loc să creeze condiții favorabile pentru cooperarea cu întregul popor român, l-a transformat într-un dușman. Dacă pe vremea Rusiei țariste în România exista un întreg strat de aristocrație și intelectuali care favorizau apropierea de Rusia, după o astfel de politică agresivă, acesta putea fi uitat. Un an mai târziu, România intra pe teritoriul URSS deja ca parte a coaliției lui Hitler.

După victoria asupra nazismului în 1945, cabinetul lui Stalin a luat în considerare proiectul de dezmembrare a României și anexarea ulterioară a Moldovei, de la vest de Prut la Republica Socialistă Sovietică Moldovenească. Până la urmă, s-a renunțat la idee. În același timp, a fost aleasă strategia de a crea și de a cultiva o identitate moldovenească separată pe teritoriul Moldovei sovietice, pentru a separa acest teritoriu de influență românească. Adânc contradictorie în rădăcinile sale, această identitate, împreună cu narațiunile „toți românii sunt romi” și, simultan, „toți românii sunt fasciști”, a

constituit baza „conștiinței de sine” a țăranilor locali „eliberați de sub asuprirea burgheziei românești”. Aceeași „identitate” continuă să fie promovată și înnobilită de toate forțele pro-ruse locale. Vladimir Putin calcă pe aceeași greblă, văzând în România un adversar geopolitic în Balcani și blocându-și astfel propriul acces în peninsula.

Tendențe pentru 2023

După o invazie la scară largă asupra Ucrainei în 2022, Rusia se află într-un război hibrid cu mai multe republici post-sovietice, inclusiv cu Republica Moldova. Evenimentele din prezent sunt reflectate prin prisma narațiunilor din trecut, afectându-i emoțional pe cetățenii moldoveni și încercând să-i întoarcă împotriva cursului actual de integrare europeană al țării. În acest context, propaganda rusă a promovat o serie de narațiuni false și informații inventate despre Republica Moldova:

1. La alegerile prezidențiale din 2024, Maia Sandu va candida simultan în Republica Moldova și România

Fact-checking

În luna ianuarie, în timpul vacanței de iarnă, Maia Sandu a vizitat orașul românesc Oradea, iar unele instituții media românești au relatat că acolo ar fi avut loc o întâlnire confidențială pentru a discuta despre o eventuală candidatură a Maiei Sandu la președinția României. Marcel Ciolacu,

actualul prim-ministru al României, și la acea vreme președinte al Camerei Reprezentanților din Parlamentul României, a recunoscut, de asemenea, că Maia Sandu ar putea candida la președinția României. Comentatorii și sursele pro-ruse au preluat imediat această știre și au răspândit-o sub sloganul "acesta este planul viclean al trădătorilor de Patrie".

Acest scenariu nu poate fi eliminat, dar este foarte puțin probabil. Maia Sandu a negat public perspectiva. Pregătirea unui candidat pentru alegerile prezidențiale necesită o muncă mediatică și psihologică serioasă, precum și evenimente emoționale puternice legate de candidat și care afectează un număr mare de oameni, care nu au fost observate până acum.

2. Maia Sandu riscă atragerea Moldovei în război prin politica de echipare a armatei naționale

În ianuarie, senatoarea româncă, Diana Șoșoacă, afiliată partidului AUR, a declarat într-un interviu acordat postului de televiziune din Republica Moldova TV6, afiliat oligarhului fugar Șor, că „Există riscul unui război pentru că Maia Sandu înarmează Republica Moldova și vrea să apropie țara de NATO”. Doamna Șoșoacă este cunoscută pentru declarațiile sale radicale, și cu privire la necesitatea anexării unor teritorii din Ucraina, care au aparținut anterior României și chiar la anexarea Republicii Moldova. Dânsa

s-a pronunțat și în favoarea politicii externe duse de către Vladimir Putin.

Secretarul general adjunct al NATO, Mircea Geoană, fost președinte al Senatului României, s-a pronunțat în repetate rânduri în favoarea parcursului european al Republicii Moldova și apropierii țării de NATO, dar de fiecare dată a subliniat că aceasta este o chestiune care ține exclusiv de „procesul democratic” din Republica Moldova și că NATO este gata să meargă pe calea apropierii în măsura în care cetățenii moldoveni își doresc acest lucru. În prezent, președinta Maia Sandu nu susține inițiativa de aderare a țării la blocul NATO, invocând faptul că majoritatea cetățenilor moldoveni nu doresc acest lucru.

După invazia rusă a Ucrainei, actuala guvernare de la Chișinău a inițiat implementarea unei politici de echipare a armatei naționale a Republicii Moldova, căutând mai ales sprijin din partea țărilor occidentale pentru achiziționarea de echipament modern pentru armată care ar putea, de pildă, să permită apărarea antiaeriană contra rachetelor rusești care au lovit teritoriul Republicii Moldova în repetate rânduri. Propaganda rusă a reacționat negativ contra acestor măsuri de pregătire.

3. Occidentul pregătește Republica Moldova pentru rolul următoarei Ucraine

La 2 februarie 2023, Serghei Lavrov, ministrul afacerilor externe al Federației Ruse, a declarat într-un interviu acordat postului de televiziune Rossiya 24 că „Occidentul pregătește Moldova pentru rolul de „următoarea Ucraină” ca proiect antirusesc. Lavrov argumentează: „În primul rând, pentru că au reușit să pună prin metode destul de specifice, departe de a fi liber democratice, în fruntea țării un președinte care pur și simplu este dornic să adere la NATO, are cetățenie română, este gata să se unească cu România și în general este gata pentru aproape orice”, a explicat el.

După cum am menționat mai sus, Maia Sandu neagă în prezent posibilitatea aderării RM la NATO, sub pretextul lipsei de susținere a acestei idei de către majoritatea populației din RM. Declarația lui Lavrov trebuie privită în contextul pregătirii Rusiei pentru un scenariu de posibilă destabilizare a Republicii Moldova și pentru o nouă rundă de politică externă agresivă față de țara noastră.

4. Republica Moldova intenționează să rezolve conflictul transnistrean cu ajutorul militar al Ucrainei

La 24 martie, Marina Tauber, unul dintre liderii partidului Șor, actualmente declarat în afara legii de către Curtea Constituțională, a anunțat că autoritățile moldovenești pregătesc provocări în regiunea separatistă transnistreană în a doua zi

de Paști. Afirmatia a fost complet nefondată, iar între timp, publicul s-a convins că este vorba doar de un fals.

La 31 martie, fostul președinte moldovean Igor Dodon, într-un interviu acordat pentru Sputnik, vorbea despre o creștere de patru ori a bugetului militar al RM, făcând o legătură de cauzalitate între aceasta și ipoteticele intenții ale autorităților de la Chișinău de a declanșa un conflict în regiunea separatistă transnistreană. În realitate, bugetul militar a fost majorat cu 649,9 milioane de lei, în conformitate cu prevederile Legii bugetului de stat pentru 2023 sau cu 68,2%.

La 18 aprilie, Nikolai Dudoglo, unul dintre candidații la funcția de bașcan al Găgăuziei, a făcut o declarație la postul public de televiziune găgăuz GRT, potrivit căreia trupele ucrainene se află în apropiere de regiunea separatistă transnistreană și că președintele ucrainean Vladimir Zelenski așteaptă permisiunea Maiei Sandu de a avea acces în regiune. Anterior, încă din 23 februarie 2023, Ministerul Apărării al Federației Ruse a ieșit cu mesaje similare. În aceeași zi, secretarul de stat al Ministerului de Apărare, Valerii Mija, a exprimat o poziție oficială în acest sens: „În acest moment, reprezentanții Ministerului Apărării consideră că este vorba mai mult de un element al unei operațiuni psihologice decât de intenții reale. În același timp, monitorizăm îndeaproape situația”.

5. Autoritățile românizează țara cu forța

La un miting organizat la Comrat la data de 20 martie, candidatul la funcția de bașcan al Găgăuziei, Nicolai Dudoglo, și-a exprimat îngrijorarea cu privire la viitorul Republicii Moldova, afirmând că țara este „condusă de peste Prut”. Ca dovadă a acestei poziții, el a remarcat schimbarea utilizării termenului de „limbă moldovenească” cu „limba română” în documentele oficiale ale țării. Modificările din actele normative care înlocuiesc „limba moldovenească” cu „limba română” nu reprezintă începutul unificării Republicii Moldova cu România, așa cum susțin unii politicieni pro-ruși. Schimbările de sintagmă nu înseamnă nici introducerea unei noi limbi străine în școli și nici necesitatea de a chema personal didactic de peste Prut. Autoritățile nu și-au exprimat nicio intenție de unificare cu România și, în schimb, lucrează activ pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Declarațiile despre unire vin adesea de la persoane fără autoritate și influență asupra deciziilor politice și ar trebui privite ca o manipulare. „Limba moldovenească” a fost înlocuită cu „limba română” în Constituția Republicii Moldova. Articolul 13 din Constituție a fost modificat după o lege votată de către Parlamentul Republicii Moldova, promulgată de către președinta Maia Sandu.

Concluzie

Situația din Republica Moldova, și din regiunile învecinate, rămâne complexă și dinamică. Problemele ridicate cu privire la armament, politica externă și interesele geopolitice necesită o analiză și o discuție atentă între toate părțile interesate. Este important ca factorii de decizie și organizațiile neguvernamentale implicate în securitatea informațională și educație să pregătească cetățenii pentru provocările potențiale reprezentate de propaganda inamică și dezinformare.

Manipularea istoriei în interes politic, de către partidele politice, prin intermediul canalelor mass-media

autor Pavel Vintilă

Pavel Vintilă este în prezent, octombrie 2023, masterand în securitatea națională, la USM, Facultatea de Relații Internaționale și Științe Politice. Totodată, în calitate de expert, a participat la realizarea de studii și analize privind descentralizarea, administrația publică locală, democrația locală etc.

Reprezentanții Partidului „Renaștere” au organizat, la 24 august 2023, un marș prin centrul orașului Chișinău pentru a marca „ziua eliberării Moldovei de sub ocupația fascistă”. Postul de televiziune „Primul în Moldova”, Orhei TV, OrizontTV și TV6.md (post de televiziune online), au transmis integral desfășurarea evenimentului. Aceste canale media sunt recunoscute ca parte a imperiului mediatic al lui Ilan Șor. Participanții la eveniment au scandat slogane cunoscute ca filo-ruse „Moldova spre Uniunea Vamală”; „Victorie comună-Viitor comun”, iar liderii partidului „Renaștere” au ținut discursuri în care au făcut paralele între situația în care s-a aflat Republica Moldova în perioada belică și cea actuală, distorsionând adevărul.

Ce activitate au posturile tv și pe cine reprezintă ele:

„Primul în Moldova”, una este unul din

cele șase posturi de televiziune, care au fost penalizate prin suspendarea licenței de emisie în decembrie 2022. Măsura a fost implementată de către Comisia pentru Situații Excepționale, având ca principal obiectiv protejarea integrității spațiului informațional național și combaterea dezinformării. Informații recent apărute în mediul public sugerează că postul ar fi suferit o schimbare a liniei editoriale, trecând posibil sub influența Partidului „Șor”, prin persoane terțe, după ce anterior a fost asociat cu Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM). Lucru vizibil astăzi prin politica editorială a televiziunii, care reflectă printr-o imagine pozitivă Partidul „Renaștere”.

Este de remarcat faptul că, până la situația dată, Consiliul Audiovizualului a sancționat postul „Primul în Moldova” pentru încălcări privind imparțialitatea informațională și neclaritatea distincției dintre conținutul editorial și publicitatea politică prezentată în

favoarea unui partid politic al cărui lider este cercetat penal și a fugit din țară.

TV6, post de televiziune online, la fel, a reflectat evenimentul într-o formă distorsionată. Dumitru Chitoroaga, care este administratorul companiei Media Resurse SRL, și care a deținut două televiziuni anterior afiliate Partidului Șor – TV6 (fosta Televiziune Centrală) și Orhei TV, a schimbat proprietarul și beneficiarul efectiv în acte ale acestora. Modificarea a intervenit la începutul lunii noiembrie 2022, despre aceasta fiind notificat pe 23 noiembrie și Consiliul Audiovizualului.

OrizontTV practic retransmite materialele informative de la TV6. Este o televiziune, la fel, asociată politic deputatului Ilan Șor (condamnat în dosarul furtului miliardului), care difuzează materiale comerciale în favoarea acestuia, din care cauză a fost sancționat de câteva ori de către Consiliul Audiovizualului. Mai multe știri au fost publicate în presă unde s-a scris că OrizontTV a devenit gazda postului TV6, care după suspendarea licenței de emisie, a rămas doar pe online. De asemenea, s-a scris că trei dintre cele șase televiziuni cu licențele suspendate au migrat pe frecvențele altor posturi tv. Astfel, NTV a devenit ExclusivTV, RTR – Cinema1, TV6 a migrat pe OrizontTV.

Aceste canale afiliate lui Șor prezintă

faptele istorice după ideologia sovietică pentru a atinge sentimentele electoratului pro-rusesc, nostalgic după URSS, și pentru a mobiliza oamenii la proteste în stradă, cât și la alegerile locale din 5 noiembrie 2023.

Despre Partidul Renaștere, care a organizat marșul, și pe ale cui interese le promovează:

Partidul „Renaștere”, este un partid filorus creat în anul 2012 de către ex-deputații Vadim Mișin, Oleg Babenco, Tatiana Botnariuc, după ce aceștia au părăsit fracțiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM). În 2016, partidul l-a susținut pe Igor Dodon în alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Moldova. La începutul anului 2023, mai mulți deputați ai PSRM au părăsit fracțiunea, pentru aderarea la Partidul „Renaștere” perioadă care a coincis cu verificarea legalității acțiunilor Partidului „ȘOR”. Acest partid de stânga joacă rolul de instrument al războiului hibrid condus de către Federația Rusă împotriva Republicii Moldova. De la finalul anului 2014, Alexandr Nesterovschi a ocupat funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, reprezentând Partidul Socialiștilor din Republica Moldova. În martie 2023, el a anunțat că se retrage din fracțiunea parlamentară a PSRM și se va alătura „Mișcării pentru Popor”, în spatele căreia era același Ilan Șor. Ulterior, la finalul lunii martie 2023, alături de colega Irina Lozovan, care,

de asemenea, a decis să părăsească fracțiunea PSRM, Nesterovschi a dezvăluit intenția de a forma un nou partid politic, deși, în mai 2023, ambii au anunțat aderarea lor la Partidul „Renaștere”. La 21 septembrie, Parlamentul Republicii Moldova a decis să ridice imunitatea celor doi deputați – Irina Lozovan și Alexandr Nesterovschi, deja membri ai partidului „Renaștere”. Această decizie a permis autorităților să intervină, rezultând în reținerea ulterioară a ambilor politicieni de către ofițerii Centrului Național Anticorupție, cu sprijinul procurorilor specializați în combaterea corupției. Motivul acestei acțiuni a fost acuzațiile conform cărora partidul din care deja făceau parte ar fi beneficiat de finanțare ilegală. Potrivit investigațiilor, sursa fondurilor ar fi grupul criminal organizat condus de oligarhul condamnat Ilan Șor.

Ce narațiuni au ținut să promoveze organizatorii marșului:

Autorii materialelor au construit reportajele despre „24 august – Ziua eliberării”, dezvoltând câteva narațiuni. În prima parte, propagă ideea că România ar fi ocupat Basarabia în 1918, iar Uniunea Sovietică, succesoare a Imperiului Țarist, ar fi eliberat-o de sub ocupație în 1944. În a doua parte, speculează că „24 august este o zi istorică foarte importantă pentru Republica Moldova–ziua eliberării”. Ulterior, menționează că România ar atenta la independența, suveranitatea

și libertatea Republicii Moldova. Concluzia prezentării acestor evenimente este că „Republica Moldova nu se poate dezvolta fără sprijinul și implicarea Rusiei”, prezentând doar Rusia drept singura alternativă care poate salva cetățenii Republicii Moldova”.

Republica Moldova fluctuează între est și vest, confruntându-se cu multiple probleme. Statutul de țară ex-sovietică pune Republica Moldova într-o situație dificilă în care Federația Rusă își arogă interese vitale în această țară precum și în toată regiunea Europei de est. Influența, rusească pe teritoriul actual al Republicii Moldova, din 1812 când a fost anexată Basarabia în urma războiului ruso-turc și până astăzi, a reprezentat o realitate permanentă, iar în lungi perioade ale acestui interval de timp ea a fost dominantă.

Conflictul dintre Rusia și Republica Moldova din 1992 a creat celei din urmă și problema retragerii trupelor rusești de ocupație a teritoriului din stînga Nistrului, trupe pe care rușii le înfățișează ca fiind „de menținere a păcii”. Imposibilitatea țării noastre de a-și controla teritoriul constituie o piedică în calea integrării țării în structurile europene și oferă posibilitatea Rusiei de a manevra în interesele sale procesele politice din interiorul țării. Războiul de agresiune, pornit de către Rusia împotriva Ucrainei, a slăbit poziția rusească, iar Republica Moldova beneficiază de o

susținere mai puternică din partea partenerilor vestici. Pentru a-și menține influența în Republica Moldova, Rusia a declanșat contra Republicii Moldova acțiuni de tip hibrid în care sunt implicate inclusiv partidele pro-rusești, printre care cele subordonate lui Ilan Șor.

Ce obiectiv au urmărit sursele de informare, care au reflectat marșul:

Proprietarii de la „Primul în Moldova” sunt doi cetățeni ai Federației Ruse cu legături politice, ceea ce arată că televiziunea reprezintă interesele politice ale Rusiei în Republica Moldova. Directorul general al companiei care deține „Primul în Moldova” și „AccentTV” este Arina Corșicova, actual candidat independent la funcția de primar al mun.Bălți, un personaj recunoscut pentru afilierea sa pro-rusească și afilierea la Partidul Socialiștilor (PSRM). Directorul general al TV6 și OrheiTV, Dumitru Chitoroaga, este afiliat altor oameni cu legături puternice cu Federația Rusă.

Obiectivul urmărit de către aceste surse de informare, care au relatat pe marginea marșului, a fost de a prezenta un adevăr care convine Federației Ruse și simpatizanților și interpușilor săi din Republica Moldova. Evenimentul a fost transmis de toate agențiile dependente într-un fel sau altul Rusia. Totodată, organizatorii evenimentului au revenit asupra tezei

cu privire la presupusa necesitate a organizării unui „eventual referendum pentru aderarea la Uniunea EuroAsiatică”.

Din contextul reportajelor:

Nicolai Shicolai, președintele Biroului Executiv al partidului, a felicitat participanții la miting „pentru eliberarea Moldovei de forțele fasciste la 24 august”. Următorii vorbitori, printre care Suhodolski Alexandr și Vasile Bolea, membri de partid, au făcut declarații dubioase despre un nou model de URSS în cadrul Uniunii Euro-Asiatice, facând chiar și câteva paralele dintre această dată istorică și prezent. Alexandr Nesterovschi, alt membru de partid activ, a manipulat date istorice, a adus cifre care, potrivit lui, ar reprezenta „persoane care au căzut victime ale regimului fascist”.

Reportajul de la OrizontTV, (în trecut TV6) despre eveniment, ridică îndoieli cu privire la acuratețea acestor afirmații. În reportajul realizat de către Primul în Moldova și de către Orhei TV, dar și de către alte televiziuni din imperiul media al lui Ilan Șor, sunt prezentate păreri mai multor actori politici cu viziuni pro-ruse pentru a întări cele expuse de organizatorii marșului. Astfel, au fost prezentate opiniile lui Vladimir Voronin; Igor Dodon, foști președinți de stat, ale căror partide sunt de stânga; a Marinei Tauber; Vladimir Odnostalco; Vlad Bătrânca și alții, care, în prezent, sunt,

sau au fost, agenții Moscovei în Republica Moldova.

Observăm că în aceste narațiuni, expuse de către membrii acestui partid, sunt folosite mai multe paralele istorice cu referire la situația actuală. Prin aceste narațiuni, actorii politici, susținuți de presa afiliată lor, creează o imagine apocaliptică a situației actuale, comparând guvernul ales democratic cu un regim fascist care a venit la putere prin lovitură de stat. Politicienii crează în interiorul aceste bule informaționale și ideologice aparența unei stări de asediu în care doar politicienii pro-ruși pot salva situația, și îndeamnă cetățenii să susțină acțiunile acestor partide prin ieșirea în stradă, cât și prin votarea masivă a acestora.

Ce falsuri a distribuit media monitorizată și organizatorii marșului:

În rândul istoricilor din Republica Moldova predomină consesul că Sfatul Țării, organ constituit democratic, care asigura reprezentativitatea întregii regiuni a Basarabiei, prin decizia de la 27 martie 1918, de a vota actul Unirii care a dus la unirea Basarabiei cu România, a îndeplinit voința populară. Anexarea Basarabiei de către URSS, la 28 iunie 1940, a constituit un act ilegal de împărțire a zonelor de influență între Stalin și Hitler prin Pactul Ribbentrop-Molotov. Ceea ce ține de a doua narațiune, expusă de către organizatorii evenimentului și relatată

de către presa sus menționată, data de 23 august reprezintă de fapt a doua și definitiva ocupație a Basarabiei de către URSS. România avea dreptul istoric și legal de a elibera Basarabia de barbarismul sovietic, întrucât majoritatea absolută a populației locale este formată etnici români, avea cetățenie românească, respectiv ei așteptau ca statul român să intervină în apărarea lor, ceea ce a și făcut România la 22 iunie 1941. În final, mențiunea că România atentează actualmente la suveranitatea și independența Republicii Moldova este falsă, tot așa ca și acuzațiile actualului guvern de fascism. Acestea urmăresc doar denigrarea politicienilor pro-europeni de la conducerea țării și înlocuirea acestora cu politicieni care reprezintă interesele rusești.

Potrivit istoricului Anatol Petrencu, la 23 august 2023 s-au împlinit 83 de ani de la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop și a Protocolului adițional secret, documente prin care cele două tiranii ale timpului – Germania nazistă și Uniunea Sovietică comunistă – și-au împărțit sferele de influență în Europa Centrală și de Sud-Est. Între altele, în cârdășia secretă sovieto-nazistă a fost vizată și România. În linii generale, Pactul Molotov-Ribbentrop a dat undă verde declanșării celui de-al Doilea Război Mondial, cea mai mare și sângeroasă conflagrație din istoria omenirii. La 28 iunie 1940, în bună înțelegere cu Germania hitleristă, URSS a anexat Basarabia, nordul Bucovinei și

și Ținutul Herța, promovând în aceste teritorii politici represive împotriva populației, organizând acțiuni de colectivizare, sovietizare, deznaționalizare, deportări, etc. Pe 24 august 1944, în toiul operațiilor militare din cel de-al Doilea Război Mondial, URSS a reanexat teritoriile ocupate în iunie 1940, reluând vechea politica de represiune și deznaționalizare, la care s-au adăugat forme noi de persecuție împotriva populației civile: înfometarea (1946-1947), deportarea în masă (1949, 1951) și altele. Între 16 martie și 23 august 1944, în teritoriile ocupate de sovietici, populația locală a fost constrânsă să hrănească militarii armatei roșii, fapt ce a condus la o serioasă penurie de produse alimentare (în august 1944).

Aflați sub ocupație militară străină, băștinașii au fost mobilizați la munci forțate, primejdioase pentru viața și sănătatea lor. În condiții de bombardament aproape permanent, populația civilă a fost impusă să repare drumurile, să restabilească căile ferate, să curețe albia Prutului de „munți de cadavre, ce împiedicau curgerea apei”. Conform Deciziei Consiliului Comisarilor Poporului al RSS Moldovenești din 29 aprilie 1944, bărbați, femei și copii din raioanele Orhei, Susleni, Criuleni, Bravicea au fost mobilizați la operațiunea de anihilare a minelor, instalate de trupele germane și române în retragere. Oamenii erau impuși să se prindă de mâini unul cu altul și să meargă pe câmpul minat.

În urma exploziilor, cei care călcau pe mine erau uciși pe loc. Doar în raioanele Cornești și Ungheni, în urma acestei operațiuni, au murit sau au fost rănite 377 de persoane civile, basarabeni. Din „rațiuni umaniste”, cei grav răniți erau împușcați de trupele NKVD, astfel fiind „eliberați” de chinuri. În vara anului 1944, din preajma liniei frontului au fost evacuate 71 461 familii, care numărau în total 263 777 de persoane. Stăpâni în gospodăriile populației evacuate au devenit cei cu arma în mână. În general, în timpul operațiilor militare din primăvara-vara anului 1944, a avut mult de suferit întreaga populație din Basarabia.

În deceniile postbelice de stăpânire sovietică a Basarabiei, ziua de 24 august 1944, zi în care trupele sovietice au cucerit orașul Chișinău și au preluat ulterior controlul asupra întregului teritoriu dintre Prut și Nistru, era considerată de propaganda sovietică ca „ziua eliberării Moldovei de sub cotropitorii fasciști germano-români”, poziție la care s-au raliat și autoritățile RSS Moldovenești. În realitate, după această dată, în acest spațiu a fost reinstaurat regimul totalitar sovietic comunist, a fost reluat procesul de comunizare a teritoriului dintre Prut și Nistru, de persecutare a valorilor naționale, de anihilare a tuturor valorilor democratice, a drepturilor și libertăților populației locale. Ziua de 24 august 1944 a reprezentat începutul marii tragedii a basarabenilor și al celei de-a doua ocupații sovietice a

teritoriului dintre Prut și Nistru.

Imediat după instalarea autorităților sovietice, Basarabia a devenit o zonă de livrare a cărnii de tun pentru front. În vara-toamna anului 1944, în Armata Roșie au fost mobilizați 265 281 bărbați, aceștia fiind trimiși în cele mai periculoase sectoare al frontului. Peste 50 000 din ei nu s-au mai întors acasă la familie. Un alt lot de bărbați, de regulă, de alte etnii (găgăuzi, ucraineni, rromi etc.), dar și români, au fost trimiși la munci istovitoare la întreprinderile industriei grele din Federația Rusă sau la extras cărbune în minele din Donbass. De fapt, după 24 august 1944, întreaga populație a Basarabiei a cunoscut un adevărat dezastru politic, economic, social și uman.

Concluzii:

Aceste evenimente istorice, tragice, de importanță națională, sunt folosite de către agenții Federației Ruse în Republica Moldova în scopuri politice, călcând peste adevărul istoric, ponegrind memoria miilor de basarabeni care au devenit victime ale administrației sovietice de ocupație și, pe de altă parte, se dorește să proslăvească, să elogieze regimul sovietic care a fost instaurat în Basarabia după operațiile militare din vara anului 1944. În același timp, toate falsurile și denigrările sunt direcționate către guvernarea aleasă democratic de către cetățeni pentru a slăbi susținerea cetățenilor pentru conducere, astfel, ca să poată fi realizate planurile războiului hibrid organizat de către Rusia împotriva Republicii Moldova și a conducerii pro-europene din prezent.

